

Sita
Brahmachari

Artičokové srdcia

Artičokové srdcia

A decorative graphic of a dotted necklace with a heart-shaped pendant. The necklace is composed of small dots forming a loop that passes behind the word "srdcia". A solid black heart-shaped pendant hangs from the bottom of the loop.

Sita
Brahmachari

Artičokové srdcia

slovar

Copyright © Sita Brahmachari 2011

Translation © Oľga Kralovičová 2013

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava
2013

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-0711-5

Mayi, Keshinovi a Eshi-Lily.
Na pamiatku ich výnimočnej
starej mamy Rosie Harrisonovej.

Ked' som mala jedenásť...

V bruchu cítim nepríjemný tlak a v ústach mám kovovú pachuť, akú mávam tesne pred tým, než idem vracať.

Z okna vidím, že Millie už vychádza spoza rohu. Zavriem oči a začnem odpočítavať. Uzatváram dohodu s Čojaviemkým-čojaviemčím. Ak Millie príde, kým sa dostanem po nulu, pôjdem do školy, ak nie, poviem, že mi je zle. Desať, deväť, osem, sedem, šesť, päť, štyri, tri, dva, jeden, nul...

Millina rozhodná ruka zahrkoce našou poštovou schránkou presne pred *a*.

Nasleduje zvyčajný zhon, lebo zasa nemôžeme nájsť kľúče.

„Kto k nám ide tak skoro? Veď je len pol ôsmej, prekrisťapána,“ kričí oco zhora zo schodov.

„Čo keby horelo? Všetci tu zahynieme, lebo sme zamknutí,“ lamentuje mama v kuchyni.

Akoby to privolala, spustí sa dymový alarm a ozve sa prenikavé kvilenie.

„Krish, zase si spalil hrianku,“ hnevá sa mama a skonfiškuje mu futbalovú loptu uprostred letu.

„Ja ju mám rád spálenú.“

Je to pravda.

Kľúče nájdem vždy prvá.

„To je iba Millie,“ kričím.

„Ešte stále vám nefunguje zvonček?“ hundre Millie a nakúka poza mňa na mamu, ktorá ako zmyslov zbavená máva kuchynskou utierkou pred dymovým senzorom.

Kvílenie napokon prestane a mama si sťažka vzdychne. Potom si všimne Millie.

„Á, Millie! Ty si ale ranné vtáča,“ zašvitorí, ledva sa ovládajúc. Millie je však jasné, že mama je mimo.

„Mami, Laila do mňa zase hodila kašu. Celý som zakydaný,“ vrieska Krish, mama sa zvrtné a utierka sa zavlní. Millie, ktorá má iba jednu rozumnú staršiu sestru, vyvaľuje oči na masaker na našom kuchynskom stole. Laila na ňu pozrie so širokým úsmevom na tvári, akoby sa jej podarilo niečo, na čo môže byť hrdá.

„Nerob cirkus, Krish. Bež hore a prezeľ sa,“ prosí ho mama.

„Laila, ty si taká protivná. To bolo moje najlepšie basketbalové tričko,“ sťažuje sa Krish, hodí lyžičku cez celú kuchyňu, tresne dvermi a s dupotom beží hore schodmi.

„Prečo robíte taký rámus?“ kričí ocino zo schodiska, okolo pása má iba uterák a na tvári penu na holenie.

„Och! Millie, to si ty,“ oco s grimasou cúva od zábradlia.

Millie chytí kľučku, pripravená na rýchly útek.

„Musíme ísť, máme krúžok tvorivého písania,“ oznámi.

Mama sa tvári nechápavo.

„Budeme pracovať s jednou spisovateľkou na projekte *Spisovateľská jar*,“ vysvetľuje Millie mame, no tá sa naďalej tvári nechápavo. „Nečítali ste list?“

Nečítala, lebo som jej ho nedala. Keby som niečo také ukázala mame alebo otcovi, okamžite by prejavili obrovský záujem a nadšenie, donekonečna by hovorili o tom, aké je dôležité, aby sa človek naučil vyjadrovať. A to nepotrebujem.

Mama pokrúti hlavou a obviňujúco sa obráti ku mne. „Nespomínala si to, Mira.“

„Zabudla som. Prepáč.“

Na krúžku sme iba štyria. Myslím, že našej triednej učiteľke Poplarovej je to trochu trápne, lebo ona to celé vymyslela. Stále opakuje, akú dobrú reklamu krúžku urobila. Spisovateľka sa len milo usmieva a vraví, že sme vzácna skupinka. Povie, že sa volá Pat Printová, a vzápätí dodáva: „Nesmejte sa – všetky žarty o tlačiarňach som už počula.“

Slečna Printová píše okrem kníh aj recenzie detských kníh. Takéto spisovateľské krúžky písania sú súčasťou jej výskumu, aby zistila, čo desať- až trinásťročné decká čítajú a či vedia písať. Takže sme niečo ako vzácny druh zvierat z prírodopisných filmov na Animal Planet.

„Ktovie, možno raz niekto z vás napíše knihu, ktorú budem recenzovať.“

To sa mi však zdá málo pravdepodobné. Z nás štyroch by jedine Millie mohla napísať knihu... a aj to až o niekoľko rokov.

Pat Printová najprv zisťuje, ako sa voláme. Potom povie, že na spisovateľov si máme dávať pozor, lebo by nám pokojne mohli ukradnúť meno. Mená postáv v knihe sú vraj dôležité. Navrhne nám, aby sme ju volali Pat. Vraj nemá rada svoje meno, lebo jej pripomína cupot labiek, po ktorých zostávajú odtlačky. Pat Printová. Rozumiem jej. V dedine, kde vyrástla, mali vo zvyku dávať dievčatám chlapčenské mená. Podľa nej preto, lebo tam žili najmä roľnícke rodiny a tie potrebovali chlapcov, aby mal kto pracovať na farmách.

Slečna Printová, vlastne Pat, vyzerá trochu ako muž. Má výrazné líčne kosti, tvrdé krátke hnedé vlasy, nad ušami a na šiji zastrihnuté. Má praktický strih ako náš oco, keď príde od holiča. Podľa jemného labutieho krku a nežných svetlých očí je však jasné, že je žena. Oči má sivomodré ako bridlica. Zdá sa mi, akoby boli mladšie než ona. Pat Printová patrí k ľuďom, ktorým ťažko odhadnete vek. Je vysoká a na pohľad silná. Obuté má horské topánky so zaschnutým blatom. Ťažko povedať, aký tvar má jej telo, lebo nosí vyťahany tmavomodrý sveter, myslím, že kašmírový, so záplatami na lakťoch. Nemá žiadne šperky, ani len prsteň. Čosi z nej však silno vyžaruje.

Začne tým, že sa nás pýta na mená. Nerobí to však tak, ako učitelia, keď zisťujú, kto chýba. Zdá sa, že nás chce naozaj spoznať. No aj tak sa desím, že môj hlas v tom tichu zaskrieka, hoci sedím vedľa nej.

„Mira Levensonová,“ zašepkám.

Tak a mám to za sebou.

„Millie Lockhartová.“

Jej hlas je pevný, tichý a sebaistý.

Ben Gbemi zahučí svoje meno tak, že sa to rozlieha po triede, akoby kričal cez celý štadión. Posledný sa predstaví Jidé Jackson. Zvláštne, ako nežne vyzerá v porovnaní s tým, ako sa správa.

„Volám sa Jidé s dlžňom na konci – vyslovuje sa to ako Pelé... Viete, čo myslím?“

„Úplne,“ uškrnie sa Pat. „Vidím, že niektorí rodičia majú záľubu v aliterácii. Vie niekto, čo je aliterácia?“

Millina ruka vyletí nahor.

„Nemusíte sa správať ako na vyučovaní,“ povie Pat, láskavo sa usmeje na Millie, chytí ju za ruku a položí jej ju na lavicu. „To je výhoda malej skupinky. Keď sa ľudia hlásia, znervózňuje ma to. Je zdravé skákať si do reči... inak sa každý príliš započúva do vlastného hlasu.“

Pre Pat to neplatí, ju by ste nikdy neprerušili. Niečím mi pripomína babinu Josie. Zrejme aj tým, že hovorí inak, ako by ste od väčšiny dospelých očakávali. Myslím, že Pat sa nevzrušuje tým, čo si o nej kto myslí, ako by povedala babina. Na jej otázku o aliterácii odpovedáme všetci naraz, takže nie je jasné, čo kto hovorí.

„Správne,“ prekričí nás, akoby nám aj tak rozumela. „Aliterácia je Pat Printová, Jidé Jackson a Ben Gbemi, ak G prehltneme. A hoci Millie Lockhartová nemá v mene aliteráciu, znie to ako z románu.“

Millie sa zasmieje a práve, keď si myslím, že Pat na mňa zabudla, dodá: „A meno Mira Levensonová očividne prezrádza dvojaký pôvod.“ Nereagujem a ona ďalej rozpráva a znova sa pokúsi vziať ma do rozhovoru. „Predpokladám, že jeden z tvojich rodičov pochádza z Indie. Myslím, že Mira je indické meno, však?“ Prikyvujem. „A Levenson je židovské? Mohol by to byť niečí syn? To len tak triafam. Zaujíma ma odhaľovať, odkiaľ pochádzajú a čo znamenajú mená.“

Podľa toho, ako rozpráva, vidieť, že má rada slová, vychutnáva si ich na jazyku. Na chvíľu sa odmlčí, čaká na odpoveď, ale ja sa ako vždy začervenám, až mám šarlátové líca. Netuším, čo moje priezvisko znamená, ale o tom indickom a židovskom pôvode má pravdu, a tak len prikývnem, lebo mi nič iné nenapadá.

„Jidé Jackson asi nemá dvojaký pôvod, však?“ vtipkuje Jidé.

Predtým som o tom takto nerozmýšľala.

„Myslím, že nie, ale v tvojom mene je tiež aliterácia,“ usmieva sa Pat pokojne. Jidé sa na ňu mračí, akoby chcel povedať, že ju do toho nič. Nikdy nechce rozprávať o sebe. Pat Printová tým však nekončí. Požiada nás, aby sme si do ďalšej hodiny zistili pôvod svojho mena. Máme sa spýtať, prečo nám rodičia dali naše krstné mená a odkiaľ pochádzajú naše priezviská.

„Mená v sebe skrývajú dejiny, tak ich preskúmajte,“ káže nám Pat, pohrabe sa v svojej starej ošúchanej taške a rozdá nám úryvky.

Máme povedať, čo si o tom úryvku myslíme. Ako prvý si všimnem čas, v ktorom je napísaný. Keď čítam niečo v prítomnom čase, môžem sa do textu ponoriť, ako keď maľujem. Ako keby som ani neexistovala; stratím sa medzi postavami.

Vlastne ani neviem, prečo tak nenávidím školu. Začne sa to, len čo sa zobudím a uvedomím si, že si musím obliecť zelenú uniformu. Vtedy stratím aj tú trošku sebadôvery, čo mi zostala. Obliecť si košelu... a už sa strácam... šatovú sukňu, aby som vedela, kam patrím... a napokon viazanku... aby pevne stiahla tvrdú hrču prehltnutých slov, ktorá mi trčí v hrdle. Deň sa vlečie... hodina po hodine až do pol štvrtej.

Čo také vo mne vidia aj cez pancier tejto uniformy? Nikdy sa mi nedajú poriadne rozčesať vlasy – je to skôr hniezdo ako kučery. Možno preto sa im zdám horšia. Dievčatá majú mať hodvábne lokne. Lenže ja chcem pracovať na farme, kŕmiť prasatá, ložiť po stromoch alebo iba stáť na otvorenej pláni, chytať vietor a už nikdy viac nenosiť tú hlúpu sukňu. Namiesto toho ma uväznili v rade drevených lavíc so zlatovlasou Jacky, ktorá ma práve ostrúhanou ceruzkou pichá hlboko do pravého stehna.

Pat príde ku mne a spytuje sa, ako mi to ide. Poviem jej, že tomu úryvku rozumiem... vtahuje ma do seba. Pokúšam sa vysvetliť, čo si myslím o tom čase, no vôbec sa mi to nedarí.

„Som rada, že sa ti to páči. Napísala som to ja. Je to spomienka na vraj najšťastnejšie dni môjho života... Ha-ha!“

Príkyvujem. Chcem jej povedať, že presne viem, ako sa cítila, no ako zvyčajne mi slová nejdú na jazyk.

„Hovoriť o používaní času je naozaj zložité,“ súhlasí, aby mi pomohla odpovedať.

A ja iba stojím pred ňou, a hlúpo prikyvujem. Cítim na sebe všetky oči a ona, akoby to tiež vnímala, zrazu vstane, klopne na lavicu a všetci sa sústredia na ňu.

„Vyberte z úryvku, ktorý ste čítali, jeden riadok. Niečo, čo vás naozaj zaujalo, riadok alebo vetu... skrátka niečo, čo by ste radi napísali sami. Toto cvičenie sa nazýva krádež riadkov.“

Presne viem, čo si vyberiem, ani sa nemusím znovu pozrieť.

„Tak, teraz si ich navzájom povymieňajte a každý z vás prečíta oblúbený riadok niekoho iného,“ prikáže Pat. „No tak, kto začne?“

„*Som Rajvathan Rathour, vládca starobyklých palácov Patialy,*“ zaduní Ben Gbemi.

Jidé sa uškrnie, keď počuje, ako sa riadok, ktorý sa mu najviac páčil, ozýva v celej triede.

„Čo sa ti na tom riadku páčilo?“ spytuje sa Pat.

„Tá postava je ako superhrdina!“ vykrikuje Ben. Opäť kričí, hoci sme v malej miestnosti.

„Chceš niečo dodať, Jidé?“

„Je to vznešená postava, tajomná... zo starobylej krajiny,“ pokrčí plecami Jidé a vie, že jeho odpoveď bola výstižná, ale predstiera, že mu na tom veľmi nezáleží. Veľmi sa usiluje skryť, že je najmúdrejší chlapec v triede, možno aj v celom siedmom ročníku. Zrejme aj preto, lebo jeho mama je dejepisárka a nechce vyzeráť ako šplhúň. Takže

ak je tu, je jasné, že tu naozaj chce byť. Zrejme presvedčil Bena, aby šiel s ním, tak ako Millie presvedčila mňa. Zbadá, že ho pozorujem, a cítim, ako mi do tváre stúpa krv, takže všetci môžu sledovať cestu mojich rozpakov, ktorá vychádza z hrdla a šíri sa po celej tvári, a to všetko preto, lebo si myslím, že Jidé Jackson sa na mňa usmial. Nevieť to však naisto, lebo hlavu mám sklonenú nad textom Pat Printovej a trápne sa pokúšam skryť, ako sa červenám.

„Presne tak. A ktorý riadok sa páčil Benovi?“ spytuje sa Pat Jidého.

Zrazu si neviem spomenúť, o čom hovoríme.

„Žiadny,“ odpovie Ben.

„Dobre, tak nabudúce,“ reaguje Pat, ani sa len na Bena nepozrie.

„A teraz Millie. Vypočujme si, čo máš ty.“

„... a napokon viazanku... aby pevne stiahla tvrdú hrču prehnutých slov, ktorá mi trčí v hrdle,“ číta Millie.

Uprene hľadím na ošúchanú starú tašku Pat Printovej.
Bola to jej školská taška?

„Myslím, že je to o niekom, kto sa ťažko vyjadruje alebo nevie povedať, čo cíti,“ odpovedá Millie.

„Taká som bola, keď som chodila do školy. A teraz ma nemôžete umlčať!“ usmieva sa Pat. Je to čudné, lebo keď sa tak usmieva, mám pocit, akoby už vedela, aká som.

„A aký riadok vybrala Millie, Mira?“

Napodiv mi neprekáža, že musím čítať Millin riadok... Asi preto, že nie som zodpovedná za to, čo sa v ňom píše.

„V galérii Tate moderné slnko svieti celú dlhú zimu,“ čítam.

„Čo si o tom myslíš?“ Pat sa na mňa zahľadí. Millie zasiahne ako vždy, aby ma zachránila pred rozpakmi.

„Páči sa mi to *moderné slnko*, lebo slnko je také staré, ale zároveň je vždy nové. Každý deň nanovo vychádza a zapadá. Každý deň, keď sa zobudíme, je nové. Videla som výstavu v galérii Tate.“

„Bolo to nádherné, však?“ povie Pat a potom zbadá, že Ben, natiahnutý na lavici, sa tvári unudene a kreslí si grafity.

„Vidím, že pre teba, Ben, musím nájsť niečo zaujímavejšie. Nechceme ťa tu predsa unudiť. Čo ťa zaujíma?“

„Skejtovanie!“ zaburáca.

Pat Printovú to pobaví. „V tom sa teda nevyznám, ale niečo si o tom naštudujem.“

Potom sa obráti na nás.

„Teraz môžete urobiť niečo vy pre mňa! Budete mať za úlohu písať si denník. Nazveme ho májový denník – to sa mi páči.“ Pat sa uškrnie, spokojná s vymysleným názvom.

„Veď je ešte len apríl,“ zahundre Ben.

„Nemusiš všetko brať doslovne, Ben. Volá sa to umelecká licencia... autor ma na to právo... zide sa to.“

Ben a Jidé úkosom pozerú na seba, akoby chceli povedať: *Kam sme sa to dostali?*

„Spisovateľský krúžok je o písaní. Nemôžete sa naučiť písať, keď nepíšete. Aj keď si už nikdy v živote nebudete písať denník, zachytíte aspoň mesiac svojho života a neskôr si ho môžete pripomenúť.“

„Prečo by sme si ho chceli znova pripomínať?“ zahundre Jidé potichu.

„Jedného dňa sa to už nebudeš musieť pýtať,“ povie Pat.

„Aký zmysel má robiť to iba mesiac?“ frfle Ben a priklo-ní sa na Jidého stranu.

„Za mesiac sa toho stane veľa, Ben,“ vzdychne Pat, ako keby si spomenula na niečo dôležité.

„Mne nie. Všetky dni sú rovnaké,“ namieta Ben.

Pat si ho nevšíma, vezme si tašku a začne si baliť veci. Bez komentára.

„Mira, pomohla by si mi pozbierať tie papiere?“

Veď ani nie je čo zbierať. Učitelia to hovoria vtedy, keď si chcú s niekým pohovoriť v súkromí.

Všetci odídu. Dobre to poznajú.

„To, čo si povedala o tom prítomnom čase, bolo úžasné. Úryvok, ktorý si čítala, som najprv napísala ako spomienku. Dopísala som a akosi mi to nesesedelo. Trvalo mi celú večnosť, kým som prišla na to, kde je chyba. Všetko to ožilo, až keď som to prepísala v prítomnom čase.“

„Mne sa zdá ľahšie maľovať ako písať,“ poviem.

„Nemôžeme byť všetci rečníci, Mira. Mysli na písanie denníka ako na maľovanie portrétu slovami. Začni v prítomnom čase, ak je to pre teba ľahšie, ale môžeš si byť istá, že onedlho sa ti tam vkradne minulosť, lebo aj v tvojom veku je veľa vecí, ktoré sú minulosťou... Uvidíme sa na budúci týždeň.“ Kývne mi, ani na mňa nepozrie.

Sledujem ju, ako vychádza zo školy. Cestou jej z topánok opadáva suché blato.

Môj májový denník

Sobota 30. apríla

Denník je zvláštna vec. Môžem si ho písať iba vtedy, keď si predstavím, že sa s niekým rozprávam. Lenže koho by som mohla vpustiť do pomotaného labyrintu myšlienok, ktoré patria iba mne, Mire Levensonovej? Budem si predstavovať, že píšem priateľke, najlepšej priateľke ako Millie. Zvlášťne je, že hoci som jej predtým mohla povedať čokoľvek, v poslednom čase – neviem prečo – si niektoré veci nechávam pre seba... Tajomstvá. Možno netreba priveľa premýšľať, skrátka, začnem písať a uvidím, kam sa dostanem.

Tak dobre, začnem. Fakty sú najľahšie. Začnem teda s nimi. Dnes mám dvanásť rokov. Dvanásť rokov a štyri hodiny. Narodila som sa o siedmej ráno. Ak mám byť presná, dvanásť rokov, štyri hodiny a dvadsaťdva minút. Moje dvanásťročné ja nie je ani vysoké, ani nízke, ani kostnaté, ani buclaté, ako Krish hovorí o Laile. Moje dvanásťročné ja má dlhé rovné čierne vlasy, tmavohnedé oči, ktoré v prítmí niekedy sčernujú, aspoň podľa oca. Plet mám hnedú, ale nie až takú tmavú, aby nebolo vidno, keď sa červenám. Keď sa pozerám do zrkadla, čo v poslednom čase

robím dosť často, hovorím si, že sa sama sebe veľmi nepáčim (zuby mám trochu krivé), ale vlastne mi je jedno, ako vyzerám. Babina ma volá krásavica, ale to je predsa pochopiteľné, nie?

Ako som povedala, fakty sú najľahšie, ale žiaden z nich vlastne veľa nehovorí. Možno to so slovami neviem. Dajte mi radšej štetec. Na vysvedčeniach mám vždy napísané: *Mira si potrebuje zvýšiť sebadôveru. Mala by sa zapájať do triednych diskusií.* A to neznášam. Keď chcem v triede niečo povedať, očerveniem, takže prv, ako otvorím ústa, všetci vedia, ako sa hanbím, a potom sa zaseknem a najradšej by som sa prepadla pod zem. Budím sa uprostred noci a pre všeličo sa trápim. Napríklad ako prežijem obedňajšiu prestávku, keď Millie nebude v škole. Myslím, že tu o takých veciach môžem písať. Odkedy som bola na krúžku s Pat Printovou, väčšinou sa budím s myšlienkou na úsmev Jidého Jacksona.

Rada si len tak bez rozmýšľania čmáram a snívam nielen v noci, ale aj cez deň. V poslednom čase sa mi väčšinou snívajú nočné mory, čudné veci, ktoré ma vydesia. Vlastne sa aj cítim čudne. Neviem to presne opísať, je to, akoby som balansovala na visutom lane. Nie som si istá, odkiaľ spadnem, ale cítim, že to čoskoro zistím...

Sedím v byte babiny Josie s ostatnými členmi rodiny, ktorí sa zišli na zvyčajnej narodeninovej oslave. Radšej by som tu nebola. Od našich som dostala mobilný telefón,